

מאמר

"מתוך נפילה - קימה"

ריחוק או קירוב?

האם יש מקום ליאוש מתוך מה שנראה לנו שמרחקים
אותנו מלהתקרב לה'?

פורום ברסלב:

<http://forum.uman.co.il>

e-mail: praznik@tapuz.co.il

אדם שבור, נופל, מחפש לעצמו אחיזה לחיזוק, מבקש לעצמו גלגל הצלה, חבל להתפס בו, לצאת ממצבו, להתעלות, להתחזק, אך אינו מוצא.

כבר הרבה דברנו, כבר מילים רבות כתבנו בענין, היאך יצא האדם מעצבותו, מיאושו, איזה כלים יוכל לנצל כדי להתעלות, להתגבר על כל משבר, על כל רע ולהתחזק ברדכו הנצחית בחיפוש אחר אביו, בוראו אוהבו.

הנביא מיכה אומר (ז, ח) "אל תִשְׁמַחֵי אִיִּבְתֵּי לִי כִּי נִפְלַתִי קָמְתִי כִּי אֲשֵׁב בַּחֲשָׁךְ הִ' אור לי" פשטו של פסוק מדבר (פירש"י) בבבל, הנביא אומר לבבל "אל תשמחי אויבתי לי", אל תשמחי בבל במפלתי, "כי נפלתי קמתי", כי גם כאשר אפול, עדיין הכוח בידי לקום, עוד כוח במתני, עוד אלקי עמי, "כי אשב בחושך", גם כי אשב בחשכת הגלות, גם כי יחשך עלי עולמי, גם כי תגבר ההסתרה, גם כי אדמה כי לבדני אנוכי ניצב במערכה, "ה' אור לי", הוא אורי ומשגבי, מגיני הלוחם מלחמותי.

המדרש (ילקוט שמעוני, שם מז תקנ"ח) מבאר את הפסוק הנ"ל אחרת, במילים שאין כמותם להתחזקות בכל מצב, שאין כמוהם כדי לראות י לעולם, לעולם, ל-ע-ו-ל-ם אין יאוש, וזה לשונו: "ד"א אל תשמחי אויבתי לי כי נפלתי קמתי. שנו רבותינו מתוך כעס רצון, מתוך רוגז רחמים, מתוך צרה רוחה שנאמר עת צרה היא ליעקב וממנה יושע, מתוך ריחוק קירב, **מתוך נפילה קימה**, מתוך אפלה אורה. מתוך כעס רצון הרף ממני ואשמידם מיד וינחם ה'. מתוך רוגז רחמים שנאמר ברוגז רחם תזכור, **מתוך ריחוק קירוב** שנאמר והיה במקום אשר יאמר להם לא עמי וגו', מתוך נפילה קימה שנאמר כי נפלתי קמתי, מתוך אפלה אורה שנאמר כי אשב בחשך ה' אור לי"

לו נדון במדרש זה לאור ההגיון, נמצא אולי את דבריו תמוהים מעט, שכן איזו קימה יש בנפילה? איזה "קירוב" יש ב"ריחוק"? מה ההגיון לומר כך? והלשון מדויקת, חותכת, אינה מותירה מקום להרהור נוסף "שנו רבותינו... **מתוך נפילה קימה**, **מתוך ריחוק קירוב**. מתוך! בעצם הנפילה – שם יש קימה, בעצם הריחוק – שם יש קירוב. היאך?

ואם נחשוב לרגע שלא כך הדבר, שרק מליצה היא, בא המלבי"ם ומחזק את הענין: (מלבי"ם, שם, חלק ביאור הענין) "אל - לכן אל תשמחי אויבתי לי - על מה שאני בגלות, כי נפלתי קמתי - מה שנפלתי לעמקי בור עי"ז אקום ואתעודד, כי עי"ז אושע."

רבינו הקדוש אומר בליקוטי מוהר"ן, באחת התורות היותר מפורסמות (ח"ב מ"ח) "כשאדם נכנס בעבודת ה', אזי הדרך – שמראין לו התרחקות, ונדמה לו שמרחיקין אותו מלמעלה, ואין מניחין אותו כלל להכנס בעבודת ה', ובאמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות וצריך התחזקות גדול לבלי ליפול בדעתו, חס ושלוש, כשרואה שעוברים כמה וכמה ימים ושנים, שהוא מתייגע ביגיעות גדולות בשביל עבודת ה', ועדיין הוא רחוק מאד ולא התחיל כלל לכנוס בשערי הקדושה [...] וכל מה שהוא רוצה לעשות בעבודת ה' איזה דבר שבקדושה אין מניחין אותו, ונדמה לו כאילו אין השם יתברך מסתכל עליו כלל, ואין רוצה כלל בעבודתו..."

עד כאן תחילת לשון רבינו הק'.

נעמיד לרגע בלימוד התורה הזו, ונראה שוב את אותה קושיא בדברי רבינו הק'. רבינו הק' מבאר לנו ומודיע לנו קודם לכל "דע לך, שכאשר תיכנס בעבודת ה', הדרך שיראו לך היא דרך של ריחוק, וידמה לך כאילו אין מי שמסתכל עליך ואין מי שפונה לעבודתך, עד כי ממש תוכל לחשוב כאילו אין דין ואין דיין" אזהרה חריפה שכזו, בסדר, קיבלתי, אבל איך יוצאים מזה? ומתי זה יעבור? ולמה זה כך? בזה רבינו לא מרחיב כלל. יתירה מזו, גם כאן יש איזו סתירה פנימית כזו בדברי רבינו, אותה "סתירה" שראינו קודם בדברי הנביא, וכך אומר רבינו "ובאמת כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות", שוב, איך זה עובד בדיוק? איך יתכן שנפילה היא קימה? שריחוק הוא קירוב?

רבינו גם לא מלמד אותנו מה לעשות, הוא לא אומר לנו פרטים, איך נלחמים בזה או כמה זמן זה פועל כך, אלא אומר בכלליות "וצריך התחזקות גדול מאד מאד לבלי ליפול בדעתו, חס ושלוש", ומסביר גם למה אפשר ליפול (כי מאחר שרואה" וכו').

למעשה, בדברי רביה"ק נוכל לראות את הדברים להיפך, ואולי להבין מהי ההתחזקות הגדולה בעצם פתיחת דבריו. נביט שוב בדברי רבינו, מזוית אחרת "כשאדם נכנס בעבודת ה', אזי הדרך – שמראין לו התרחקות", רבינו מספר לנו כאן משהו על עובדות החיים, מודיע לנו על עובדה קיימת אחת. לימוד עובדה זו

במהופך, היא התחזקות מאין כמותה, **כשמרחקים אדם – זאת אומרת שהוא החל להכנס בעבודת ה'**, זאת אומרת שהוא בדרך הנכונה, זאת אומרת שהוא "נכנס בעבודת ה'".

על הפסוק **והוא יושב פתח האהל** (בראשית, י"א) אומר רבי נתן "וזה והוא יושב פתח האהל כחום היום, ישיבה לשון עכבה זמן רב, כמו ותשבו בקדש ימים רבים, היינו שזכה לזה שיתגלה אליו ה' על ידי שישב ונתעכב זמן רב אצל פתח האהל שהוא פתח הקדושה [...] וכל מה שהוא סמוך לפתח ביותר מתגברין ומתפשטין כנגדו מאד מאד עד שיש הרבה שכבר היו אצל הפתח וחזרו מחמת שלא ידעו שכבר הם אצל הפתח, או שמשתטחין כנגדו מאד מאד עד שקשה לו לשברם..." (ליקוטי הלכות, אה"ע, ה"א אישות ה"ד).

הדברים מבהילים, יכול האדם לשאוף להתעלות, לעבוד ולעבוד, לשבור כל מידה רעה, להגיע כבר אל "פתח האהל" אבל אז להשבר, משום שהנסיון האחרון שמעמידים אדם שנכנס לדרך הקדושה – "שמראין לו התרחקות", והיות ואין האדם יודע אם אמנם הגיע אל אותו "פתח האהל" – פתח הקדושה, הרי שלעתים המחשבה "עד כדי כך ועדיין אני נופל? ועדיין אני רק מתרחק?" וליפול **והוא יושב פתח האהל**, ולמעשה זה המכשול האחרון שנותר לו לעבור בדרכו!!!

לו רק האזין לקול קריאת רבינו הק', לו רק ידע לפרש את דברי חז"ל שהבאנו בתחילת דברינו, יודע היה שלא רק שאין זה ריחוק, אלא למעשה **כל ההתרחקות הוא רק כולו התקרבות**, משום שוהי ההוכחה הגדולה ביותר להיותך עומד ב"פתח האהל", ההוכחה הגדולה ביותר לכך שאמנם אתה צועד בדרך הנכונה, והוא שאמרו חז"ל, **שנו רבותינו: מתוך נפילה קימה** עצם הנפילה, עצם קיומו של הריחוק הזה, הוא הוא הקירוב! וכך גם פירש המלבי"ם **כי נפלתי קמתי – מה שנפלתי לעמקי בור, על ידי זה אקום ואתעודד**, כי שוב "הוא רק כולו התחזקות".

ועדיין, איך יוכל האדם להתגבר? אם אחרי כל כך "ימים ושנים, שהוא מתייגע ביגיעות גדולות בשביל עבודת ה', ועדיין הוא רחוק מאד" איך אמנם ימצא את העוז בנפשו, מנין יקח את הכוחות האלה, כדי להתחזק? איך ימצא את הכח שלא ליפול ולהתייאש?

יש בזה עמקות נפלאה למעשה, שלא נוכל להרחיב בה כאן, מדוע בא האדם ליאוש ומה טעות העולם בענין זה (ראה: בינה לעתים ח"ב, דרוש לשבועות יום ב).

נעיין שוב בפסוק בו אנו דנים: "אל תשמחי אויבתי ליי", אומר עם ישראל לאויבתו – בבל, "אל תשמחי אויבתי ליי", אומר היהודי, אומרת היהודיה, לאויב – היצר הרע. "כי נפלתי קמתי", כי גם אם אפול, אראה בזה סימן לטובה, אראה בזה הוכחה לכך שאכן אני עומד ב"פתח האהל", ולמרות ש"כחום היום", למרות כל הקושי, למרות שאיני יודע מאין אקח את הכח לעמוד כנגדך, "כי אשב בחושך", גם אם אהיה בחושך המוחלט, גם כי ימוטו רגלי ולא אדע היאך אחזיק מעמד, גם כי "נמוטו צעדי" וכמעט אפול, "ה' אור ליי", אסמוך על הבורא, המאיר דרכי, אשר גם בחושך המוחלט כיביכול הוא מציץ מן החלונות, משגיח מן החרכים על בנו וביתו האהובים, מביט בהם בעינים מרחמות ומייחל לבואם, מתחנן לא יפלו, שיעמדו במבחן האחרון הזה. והוא שאמר דוד המלך "מתוך ומחמס יגאל נפשם"!!!

וכך פירש המלבי"ם את המשך הפסוק: "וגם כי אשב בחשך - של הצרות, ה' אור לי – [...] יש לי אור ה' שהוא אור הדת והאמונה, אור התקוה בישועת ה'"

נבין כעת טוב יותר את המדרש הנ"ל, שהוא חיזוק שאין כמוהו לכל אדם ואדם, כאיש כאשה, כצעיר כמבוגר, המדרש המדבר למעשה על נצחיות עם ישראל, אך רמז מפורז יש בו לכל אחד ואחד בפרטיות, מתוך נפילה קימה, מתוך שעבוד גאולה, מתוך חשיכה אורה!

ודע, שיש אילן שגדלים עליו עלים, שכל עלה צריך להיות גדל מאה שנים, והוא נמצא בפרדסים של השרים, וקורין אותו בלשונם "מאה שנים", ומסתמא כשגדל מאה שנים, בוודאי עובר עליו מה שעובר, ואחר כך, בסוף המאה שנים, הוא יורה בקול גדול שקורין "אורמטיע" (תותח) והבן הנמשל היטב.

אל תשמחי אויבתי ליי!!!